

Pohajkovanje po spominih

Koroške gore

✍ in 📷 Uroš Podovšovnik

Z razgledišča gledam na okoliške bregove. Med njimi je le prvi povsem koroški, ostale tri si prisvajajo tudi prebivalci z drugega konca njihovih pobočij. V razpoznavnih oblikah se pred mano razprostirajo Uršlja gora, Smrekovec, Raduha in Olševa. Z mesta, kjer stojim, dajejo te vzpetine bolj vtis nedolžnih hribovij kakor pravih gora. Oblike so nežne, ponekod kopaste, drugod dolge in razvlečene v slemena. Strmine so poraščene z gostimi gozdovi, vrhovi postlani z rušo. Tu in tam iz mehke štrli kakšna skala, ki pa ne uspe delovati resno. Tudi Raduha je obrnjena tako, da njena strma severozahodna stena ne pride prav do izraza. V njenih skalah, ki jim je motnost ozračja odvzela vso robotost, je mogoče razbrati le v zrak kipečo milino.

Zimska pot na Uršljo goro

Hribi so poznani. Od daleč so že dolgo domači mojim očem. Tudi njihova nadržja mi niso neznanaka. V marsikateri odmaknjeni *graben*, na marsikatero samotno jaso me je že zaneslo, stopil sem na marsikateri rogelj, radovedno pokukal za marsikatero skalo; včasih načrtno, drugič povsem na-

ključno. Raziskoval sem radovedno, intenzivno ... Po delih poznam tudi uhojene poti, ki vodijo na hrbte in vrhove, toda nikoli teh gora nisem prehodil zvezno, v enem samem zamahu. Zdaj se mi ta priložnost ponuja sama od sebe. Sonce prijetno greje. Vetra, ki bi s kože odnašal toploto, ni. Z mehкими blazinami poraščena luknja med pečmi nudi udobje. Ravno prav se prilega zadnjici, da ne tišči. Tudi nahrbtnik lahko odložim brez nevarnosti, da bi se kam skotalil. V okolici trepeta tišina. Občasno jo prereže vibrirajoči zvok krila gorske vrane, ki prileti mimo. Tu in tam se oglasi še nežno čivkanje nevidnih gorskih ptic in to je od izrazitih zvokov skoraj vse.

Nikamor se mi ne mudi. Dan bo še dolg. Sproščeno se lahko predam namišljenemu popotovanju. Začenjam pod Uršljo goro, na tisti poti, ki se od Ledin dolgočasno vleče proti vrhu. Zima je. Pod čevlji se melje nesprijet sneg. Težak nahrbtnik tišči k tlom. Hodim brez prave volje. Želim si, da čas v tem gozdu čim prej mine. Ničesar izrazitega ne ugledam. Večinoma strmim v tla ali v strmino pred sabo. Kljub temu me koraki, ki se vztrajno nizajo drug za drugim, pripeljejo do Luž. Tu se duša prvič

premakne. Smreke okoli jase so od vrha do tal okitene z belim okrasjem. Vse. Niti ena ni izjema. Tudi njihova debla izpod sneženega oklepa samo ponekod pokažejo temno skorjasto površino. Klop, ki tukaj v kopnem vabi k počitku, je skrita globoko pod mehko odejo. Rojene sile me poženejo naprej, v zadnji vzpon.

Vrh in srebrn križ na robu prepada. Tam čez, na drugi strani, prav tako na samem robu gnezdi orjaška jeklena konstrukcija televizijskega pretvornika. Za njim, nekoliko nižje spodaj, stoji planinski dom in malo proč še starodavna cerkev. Občutki so zmedeni. Ne uspem izoblikovati trdnega stališča. Ali jeklena stvora zgolj doprinašata k markantnosti gore, ali jo s svojo fizično prisotnostjo tudi kazita? Stopim naprej in ignoriram nadaljnje misli. Vdira se mi v sneg in včasih do pasu padam v luknje, prekrite s trhljim pokrivalom. Potikam se po uravnava, na katerih po Sušnikovem pričevanju poleti v potokih cvetijo šenturšeljce. Krožim po planjavi tik nad gozdno mejo. Večkrat jo mahnem tudi počez. Opazujem snežne strukture: opasti, zamete, brazde in krivulje. Vmes sprejemam bogate razglede. Nekje na sredi, pri treh osamljenih smrekah,

se končno ustavim in počakam na sončni zahod. Pokrajino prelije rdečica.

Letni časi v pogorju Smrekovca

Z vrha sledim poraslim strminam, ki pripeljejo do Slemena. Kmalu nisem več sam. Z mano je prijatelj. Tudi zime ni več. Zamenjal jo je čas poletnih počitnic in zrak je prepojen s toploto. V Andrejevem domu posrkava sladek čaj. Ne ravno zaradi potrebe, v planinski šoli so nas naučili, da se v kočah planinci lahko okrepcajo s sladkim napitkom.

Prvič sva sama na planinski turi, prvič precej daleč od doma. Zelena, a navdušena in polna pričakovanj. Po poti jo mahneva skozi goste gozdove, sprva smrekove, nato tudi bukove. Slika o pokrajini je medla. Kažejo se le posamezni motni kadri. Preveč let je že minilo od takrat, da bi se lahko podrobnosti zdaj jasno izrisale. Kljub temu je pot blaga in prijetna, brez pretiranih klancev. Pri kapeli načneva čutarico s šabeso. Tekne. Nato se kar naenkrat znajdeva na širokih, odprtih travnikih Smrekovca. Dolge, v vrtince zložene trave zbujaajo domišljijo. So kot razburkano morje, ki

Drobnica na Olševi, v ozadju Ojstrica in Planjava

valovi, se peni in meša, a nikamor ne odteče. Je stalno, večno, brezčasno. Vmes globoko vrezana pot vodi naprej v gozd. Stopim po njej. Prijatelj zamenja oče. Dan se spremeni v siv, pust in neizrazit popoldan. Gosta meglena belina se na prvi pogled negibno oklepa okoliške pokrajine, le spreminjajoča se slika trenutno bolj ali manj zabrisanih drevesnih silhuet daje vedeti, da zračne mase nad pobočjem ne mirujejo popolnoma. Tudi zelenilo prej omenjenih nakodranih trav več ne izstopa. Na otrdelih bilkah se obešajo kapljice in tudi od zgoraj prihaja namig, da bi se nebo rado oželo.

Hodiva po dobro uhojeni stezi. S Smrekovca se nameniva proti Komnu, edini izraziti skalnati vzpetini v celotnem nekajkilometerskem hrbtu smrekovskega pogorja – vsak s svojim fotoaparatom okoli vratu. V večnem hrepenenju po izjemnem posnetku oprezam za naključnimi impresijami, a v tej nekontrastni monotonosti se komajda kaj dogaja. Tudi na vrhu najinega cilja, ki ga doseževa pozno popoldan, kaže, da se ne bo zgodilo nič pretresljivega. Malico sva že zdavnaj pospravila v lačna trebuha. Čepiva vsak na svojem koncu in vse bolj redkobesedna strmiva v prazno. Fotoaparata mirujeta na trdnih stojalih. Zdi se, da svetloba počasi že pridobiva na modrini. »Še pol ure počakava,« se slišijo vzpodbude ... nato se naenkrat le premakne! Vrvica žičnega sprožilca zaniha v vetru. Čez Komen se prelije drugačna luč. Nevidna energija megle divje požene kvišku. Nebo kakor vakuum srka oblačnost, ki je še malo prej napolnjevala doline in kotanje globoko spodaj. Svetloba se vsako minuto vsaj petkrat spremeni. Planem h kameri. Dolgo se izrez noče ujeti s tistimi najbolj zelenimi domišljjskimi predstavami – vse do trenutka, ko se prostor tik pod vrhom gore naenkrat izprazni. Videti je, kakor da bi se razgrnil zastor pred gledališkim odrom. Tik za tem nad prosojno kopreno v nepozabnem kontrastu v mehkih kosmih nežno zaplešejo meglice. Za razliko od prejšnjih prizorov slednji ni tako minljiv. Traja dovolj dolgo, da napravim sliko.

Potovanje po grebenu, čez Travnik, mimo Bele peči, preko sončnih travnikov planine Javorje proti Raduhi za trenutek zmoti kavka, ki se polna upanja, da bo dobila kaj za v kljun, usede na skalo kak meter stran od mene. Nekaj časa jo opazujem, kako opreza in na ostrem pečevju mojstrsko lovi ravnotežje. Nato pogled zaplava nazaj na goro, kjer sem ostal. Nadaljujem načeto pot. Na črno spogledljivo hitro pozabim. Niti tega se ne zavem, kdaj zaradi naveličanosti odleti proč.

Fragmenti poti proti Raduhi

Nekje med Komnom in Travnikom se za nekaj časa umaknem v samoto. Blesk neba se izrazito zariše skozi goste igličaste krošnje. Zaženem se proti viru svetlobe. Pričaka me odprti svet z visoko travo. Razgled je razprostrti na tri strani. Začenja se s podobo skalnate glave Komna in nadaljuje z razpo-tegnjeno Peco. Vmes je Uršlja. Na nasprotni strani se na samem robu čistine kaže dvoglava Olševa.

Med travami kljubuje slok viharnik. Ozadje krasijo formacije belih oblakov. Tako dolgo posedam naokrog, da se znova približa konec dneva. Prepričan, da je prišel trenutek odhoda, oprtam nahrbtnik in stopim navzdol, a se po nekaj korakih znova sesedem. Za Olševo se pripravlja oranžen večer. Uho ujame živahno frfotanje. Stisnjen v zavetje gostega smrečja gledam navzgor in iščem to radoživost. Nad mano se neba dotikajo trije posušeni, precej polomljeni macesni. Oprezam ... Med dvema stebroma temna senca preleti nebo. Prepoznam ga po topih udarcih. Detel! Dolgo zganja norčije, skače z enega debla na drugo, tu in tam malo pokljuva v prhel les, čivka, suče glavo ... Obmirujem. Gledam, poslušam in sprejemam to redko darilo. Doživetje je težko opisati. Ni sestavljeno le iz vidnega dela, je sprimek informacij, ki jih prispevajo vsi čuti, tudi tisti zakriti, nezavedni, nenaučeni. Vidni del združuje hladno modrino neba na eni strani ter toplo žarenje na drugi. Sestavlja se iz kulis gora, silhuet dreves in razposajene ptice. K pestrosti zvoka prispeva oglašanje živali, pomešano s šumi listja in piski vetrov. Nos zaznava svežino gorskega zraka, odišavljenega s hlapljivimi izločki okoliških zeli. Prsti čutijo mehko boro prasilih tal in dotike sapic. Iz skrivnostne dimenzije zaznavanja se razširja popolnost. Harmonija prostora povezuje nebo in zemljo v eno celoto.

Ponovno z očetom stopava po naostrenem poraslem hrbtu nekje med Travnikom in Belo pečjo ... Že prej, ko sva uživala razglede s stolpa, ki stoji kakšne četrt ure proč od skromnega planinskega zavetišča, so se nad Raduho mešali črni oblaki. Od daleč je iz iste smeri tu in tam prineslo kak zadušen, brundajoč zvok. A naju takrat še ni preveč skrbelo. Bolj sta naju zanimali močvirnata pokrajina z bujnim rastjem ter umirjena in za druženje pripravljena živina ob poti. Zdaj gromi iz trenutka v trenutek postajajo glasnejši in razločnejši. Tudi prve kapljice že pikajo po koži. Nekje na polovici poti, ko ravno stopava po izrazito izpostavljenem slemenu, prvič konkretno udari. Bobneč odmev

zapolni okolico. Presenečena skočiva z rezi navzdol v pobočje. Kakih sto metrov nižje ugledava zasilno uravnavo. Za drevesom odloživa nahrbtnika, navlečeva vetrovki in se spustiva do nje. Počepneva. Najprej se vsuje drobna toča, nato jo zamenjajo debele dežne kaplje. Imava srečo, da naju nevihta le oplazi. Trikrat ali štirikrat pošteno ureže. Samo spogledava se izpod kapuc, nato spet spustiva glavi. Po času, ki mine od bliska do groma, sklepava, da strele udarjajo kakih tristo metrov okoli naju. Vse skupaj traja dvajset minut. Nato se nebo odpre, pokrajina se razsvetli in podari oprane barve.

Na pašnikih Bele peči se v kotanji blešči majhna mlaka. Ob pravem letnem času je polna gorskih pupkov, tistih simpatičnih vodnih živalic z oranžnimi trebuh. Od tam v uri prijetne hoje prispeva na planino Javorje, nedaleč stran od kočice na Loki pod Raduho. Pozdravi naju drobnica, ki v stoglavem tropu zdirja z bližnjega hriba in naju obkoli. Malo naprej poiščeva najprimernejše mesto za spust do brezna, ki se v globine grezi tik ob planinski poti. Splezava navzdol čez skrotast skok. Po razmočenem in krhkem pobočju se med bornimi, a nenavadno visokimi koprivami spustiva v jamo do navpičnega črnega žrela. V globino vrževa nekaj kamnov. Precej časa mine, da se prvič odbijejo od trdnih sten ...

Iz nenavadne perspektive zreva navzgor v nebo in v gozdove, ki obrobajo skalnato jamo. Kar nekaj časa se zadrživa na dnu ozkega, vlažnega, mračnega, s previsi pokritega prostora. Nato se vrneva na sonce med živo rumene macesne. Nad njimi se kot na dlani dvigajo porasla pobočja nove gore na poti. Štetje gamsov na zelenici v okolici vrha Raduhe se ustavi pri številki devetnajst. Ostalih nekaj rogatih poskočnežev mi ne uspe ujeti, prehitro se razbežijo v prepadno skalovje na drugi strani.

Nizka svetloba poudarja kontrastnost trav. Tam preko se na obzorju neprekinjeno nizajo gore; ene bližje, druge nekoliko bolj oddaljene. Spodaj pod Raduho so podolja posejana z redkimi kmečkimi hišami. Postavim se tik pred črto, ki označuje konec trdnih tal pod nogami. V duši se prepletata pridih tesnobe, ki jo vzbujata globina ter želja po poletu vanjo. Če bi imel krila, bi si lahko goro ogledal tudi z druge, zaradi človeške omejenosti nedosegljive strani ...

Vpišem se v knjigo, nato malo poležim. Kar tako, s pogledom uprtim v nebo in z mislimi, ki se odpirajo v praznino. Minute naenkrat zbežijo. Čas je, da se odpravim. Pod steno me čakata prijatelja.

V kamnite boke Raduhe

Na melišču pri vstopu v Steber Male Raduhe nadenemo plezalne pasove. Na zanke okoli pasu navesimo železje: kline, vponke, zatiče, ... Vsaka stvar mora biti na svojem mestu, da je kasneje, ko bodo v navpičnici že pojenjale moči, ne bo treba predolgo iskati. Nadenemo čelade in se navežemo na vrv. Zaplezam prvi. Večinoma lahek začetni raztežaj je na koncu začinjen s težavnim skokom. Nad njim pod gladko črno zajedo uredim varovališče. Prijatelja drug za drugim priplezata do mene, nato vrstni red obrnemo. Z udobne poličke druga dva opazujeva prvega, kako se zgoraj v razkoraku muči, razporeja težo ter išče najboljše stope in oprijeme. Napreduje počasi. Stena je tukaj povsem navpična in vlažna. Potrebna je previdnost, da plezalni copat na mokri skali ne zdrsne. Končno se od zgoraj zasliši težko pričakovani glas: »Varujem!!!« Red je na prijatelju, ki je sredinski v navezi. Med plezanjem nanj pazi zgornji, zato se lahko sprostim in iz osojnih skal vržem pogled po toplem osončenem pejsažu. Po stezi, ki pelje čez melišče, se vzpenjajo planinci v pisanih oblačilih. Tudi pred kočico na Grohatu je precej živahno. Sam sem hitro čez. Kot zadnjemu mi ni potrebno preveč skrbeti, če naredim napako, bom po vsej verjetnosti le zabingljaj na vrvi.

Soplezalca se gneteta na miniaturnem izpostavljenem stebričku. Za tretjega ni več prostora. Izmenjamo nekaj pripomb in neresnih kletvic. Varovališče je izbrano na precej neposrečenem mestu. Klini že na prvi pogled ne delujejo zanesljivo. Tudi zgoraj v gladki skali ni mogoče namestiti dodatnega varovala. Neudobno zasidran v steno pod prijateljema prevzamem opremo. Skobacam se preko njiju in zagrizem v ploščo. Z družnim prijemom mi na prvem stopu z rokama podpreta nogo. Vse medsebojne napetosti so v hipu pozabljene.

Na vrhu smeri si stisnemo roke in drug drugega lopnemo po rami. Naša bitja so neizmerno lahka.

Med zlaganjem plezalne krame v nahrbtnik pogled uide proti Olševi. Na njej se bo tokrat zaključila moja pot. Čaka me še lahkotno vandranje mimo najvišje ležeče slovenske kmetije, strm vzpon mimo izvotljenih skal ter hoja po dolgem, razglednem, cvetočem grebenu, na katerem bom po vsej verjetnosti srečal tudi čredo radovednih meketajočih ovc. Na vrhu si bom malo odpočil, nato bom vstal, pretegnil od sedenja okorelo telo in zapustil razgledišče. Mahnil jo bom naprej, da končno prehodim še dejansko, za danes zastavljeno pot. ●